

Handwritten title in Telugu script.

శ్రీ వేణుగోపాలసహాయం.

Paundarikam

శ్రీ కృష్ణ తులాభారము.

210

తెలుగు భాషా శాస్త్రము

10-5-23

—:(0):—

ఇయ్యది

శ్రీమ దఖండిత మహా లక్ష్మీ ప్రసన్నలైస మహారాజరాజశ్రీ

శ్రీరాజా భొమ్మదేవర నాగన్న నాయుడు బహద్దరు

జమీందారు, శ్రీమదుత్తర వల్లూరు రాజావారి

కంకిత మొసంగబడినది.

గ్రంథకర్త:

శ్రీవారి సంస్థాన పండితుడగు

శ్రీమంత్రి, విద్యాక బాలకవి

పంచాంగము వేంకట రామానుజాచార్యులు.

శ్రీమద్రాక్షి వత్సర విజయదశమి మహాత్సవ సమయమున

శ్రీవారి సముఖమున నీకథ వచియింపబడి

కృతి యాయబడినది.

పంగిడిగూడెము.

వలూరు,

శ్రీ సీతారామాంజనేయ ముద్రాక్షరశాలయండు

మా. రాఘవాచార్యులవారిచే ముద్రింపబడినది.

కాపీరైట్.]

[1925.]

II

భూమిక .

— 332 —

నత్తములను గురించి మూలుగు,

శ్రీమదఖండం మూలక్షిప్తప్రసన్నులైన మహారాజరాజశ్రీ
 శ్రీరాజా బొమ్మదేవత నాగన్న నాయుడు బహద్దరు జమీందారువారి
 పోషణమున నిప్పటికి సుమాతా పెండు వత్సరములనుండి యుండుటఁ
 జేసి యస్కత్కృతిమునై శ్రీ శ్రీరాజావారి కింతిమొనర్పఁబడి గ్రంథ
 రూపమున నుండువానిలో నియ్యది రెండవదది. మొదటి పోత్తిము
 'విజయ దశమి' యను శీర్షిక కలిగి శ్రీ ప్రభువువారిచే ననువర్తము
 నాచరింపబడుచు లోక విఖ్యాతిఁ గాంచిన శ్రీ దేవీ శరన్నవరాత్రి
 విజయ దశమి మహానాశ్వన సమయ సంభావిత ప్రభవాది వర్ష
 నము తోడను, దత్తాత్రేయ సమారచిత సముచిత పద్మ పాస్త్రుల
 చేతను వెలరారియు, సార్వజనీనాదరము బడయజాలనందున నీ గ్రంథ
 మును శ్రీవాణిచే ననుష్ఠాతుఁడనై యక్షగానభావనై గేయ పద్య
 గద్యాత్మికమగు ప్రబంధముగా వ్రాయబూనితిని. కాని అవ్యసానిగా
 గ్రంథారంభ మొనరించుట యొకటియు, నీహరిక భారూప గ్రంథ రచన
 కిదియే ప్రథమమగుటయు, ననుదినము సాయం ప్రాతఃకాలములయందు
 ప్రభుదర్శన భాషణాదులతోడను, మధ్యాహ్నము సంగీత కాలక్షేపా
 దులతోడను గడచుచుండుటచేతను, పక్ష లతి ప్రయాసముమీదట
 నొక్క గంటకాలముమాత్రమే సమయము లభించుచుండెడిది. ఈ
 స్వల్పవకాశముతోడనే సుమారు పది పంక్తిలైన రోజులలో నీకృతిని
 పూరించితిని. పిమ్మట శ్రీ శ్రీరాజా బహద్దరువారి యొక్కయు,
 శ్రీ శ్రీ సతీమతిల్లియగు రాణిగారి యొక్కయు సభిలాషముచే నీ కథ
 యంతయు గంఠపాతమొనర్చి నేనే శ్రీవారి సముఖమున చెప్పవలసి
 యుండెను. కావున నిందలి గుణదోషముల సవిమర్శముగ పరిశీలించు
 టనై న వలనుపడదయ్యెను. కావున నిందు దొసగులు బహుముగ
 నుండవచ్చును నర్వచక్షేరులగు శ్రీకందులు సదనత్కృత నాథకాకొల
 ముల కుచితస్థానము నొసంగుదురని నమ్మచున్నాను.

— ఇందలి కథాభాగము.

సులసి మాహాత్మ్యమును నొక చిహ్నముగా చేసి కాని
జానీయగలిపిషయ మంతగా లేదు. అంతవది ప్రేమ పాటలయందలి
తులాభారము ఇది యొకవిధముగా నున్నది. మూడవది కీ॥ రే॥
శ్రీశైవత ముక్తిరాజు సుబ్బారావుగారి శ్రీప్రసాద తులాభారము, నాట
కము నా యాహతికి న చాల విషయములయందు పై పంతులువారి
నాటకము ననుసరించియే యుండును. ప్రస్తుతమున నింతకంటె వేరుగ
నీకథను గురించి పేపులముగా వ్రాసియున్న గ్రంథములు కాన్పించవు.
నేను విశేష పరియత్నము చేసియు నుండలేను.

గ్రంథమును, సాహిత్యవిత్తా విశ్రయమునగు శ్రీమదు జానీయ విద్య
లగుదురు తమకుగల మహానామ నకు గృహాంతముగా నామ సాహిత్యము
నను సరిగిత నాపిత్య కవిత్వా శిల్ప చిత్రముగా నానా విద్యలయం
దూ తేరినవారిల యధ్యా గారివములతోనుంచి పోయియుచున్నారు.
తమ కన్నవిద్యలయందుగల యధి: పేషము చే చిత్రములచే నూత్న
చిత్రములు వ్రాయుచును, కవులచే నెవనన ప్రబంధములు రచియిం
పించుచు, కవిత్వము చే నపూర్వ శిల్పకృత్త్యముల జేయుచుచు నిల్చిన్ని
విద్యలయందును శిల్ప వహించి మిక్కిలి స్పష్టదల చేయుచుచు
తాముకూడ నొనరించుచు రాజ్య తంత్రములగుండు యితము తమ
యసాధారణ మేధా విశేషమున నెంతటి కార్యమునైన నవలీలగా
కను సమర్థతతో నిర్వహించుచు న్ననమయములయందు స్నానము,
పాగాయణము, పేవి పూజ మొదలగునవి క్రమము వచ్చుక నాచరిం
చుచు అష్టావధాని భావనాశక్తి నతిక్రమించి శితావధాని ధారణా
బలమునకుండలకిడ్చి మించుచున్న తమ ప్రాపంచికానభవముచే చతు
రాశ్య విలాసమును, భూరమానుభవమును, రాజశేత్రము గలిగి
తులలేని జ్ఞానన నలువొందు నీరాజస్య చూడముగిని సూర్యుని
కాయవలె నాధు ననువర్తించుచు, రోహిణి చంద్రునివలె పత

యోజ్యల్యముం పొందించుచును సేతి, సావిత్రీ మన్మథు పతివ్రతల
 వోలెనేనడచి నేటిల్లాదుల నలరాదుచున్న సతీ లోకము.
 సంగీత సాహిత్య సభ్యులయొ డిచ్చింతాభిమానము కలుగుటయేగాక
 విద్వాంసుల సమర్థతను పోక్షించుటయందును స్వయముగా సుమాను
 100, 150 కృతులను సుస్వరముగ శాస్త్రీ శాముగ గానము చేయం
 గలిగి శృతి లయలను యథావిధిగా నడిపించు సమర్థుల గలిగిన జినుషీ
 మతల్లి. దేవబ్రాహ్మణ భక్తిగలిగి దేవి పూజయు, భగవత్తాభ్యాస
 రామాయణ పారాయణముల నశవరతి మొనర్చుచు, దీనుల నాడించి
 చుచు శ్మశల బోషించుచు, భక్తిగానైరాగ్యములు గలిగి, ప్రశస్తి
 గర్వ మామూత్రము నొందక వేదాంతవిచార మొనర్చుచు కలుగు
 కట న్యాయంబున నంటియు నంటనిచందమాన నడచుచు ప్రకాశించు
 సర్వ సమత్వాది సుగుణుని.

“ ఆనాస్థిస్థాపధిరిచహితా కేలికాలేచయన్యా
 పత్నీ త్రోతాయజనసమయే క్షత్రియా స్వచక్షుర్దే
 శిష్యాదేవద్విజ్ఞప్తసమారాధ నే బంధురావౌత్.”

అని భవభూతి వ్రాసిన శ్రీ సీతాదేవి పవిత్ర చరిత్రమున కాదశకా
 ప్రియయైయుప్పశ్రీ శ్రీ విజయరాఘవ రాజులలామసు శ్రీ నాగ
 రాజేంద్రుపట్టంపుదేవి శ్రీ శ్రీయఃపతు లాయుగానోగల మహాశ్వర్య
 అఖండ భూమండలాధిపత్య పుత్రప్రతాభవృద్ధులనొసంగి యెల్లకాలము
 రక్షించెదరుగాత.

ఇట్లు,

శ్రీమదుభయవేదాంత ప్రసక్తికేత్యాది

శ్రీమాన్, విద్వాన్ జాతకవి,

పంచాంగము వేంకట రామానుజాచార్యులు,

గ్రంథకేతన్.

శ్రీకృష్ణ తులాభారము.

—:0:—

కృ తి ప తి.

సీ. వరాజుపదముగం ♦ జెవునుసామంతరా

స్థాకరమామనుల ♦ నీడజూచు

నేహపు క్షేణ్యు ♦ యేప్రాప్తు నాశ్రిత

బుగుల లేములకు లే ♦ ములనొసగు

నేవిభునుల్లొక ♦ మేవేళబంపొంది

విపులదిగ్భిత్తుల ♦ వెల్లనైచు.

నేయిను నౌద్వల్య ♦ మేనాడు బొమ్మదే

వరకుల్పాచు రమా ♦ స్పదముజేయు

గీ. శ్రీ సృసిహ మహిపాల ♦ క్షీర జలధి.

రాజుభవజిత సుర ♦ రాజు నట్టి

నాగరాజ లలామంబు ♦ నాదు కావ్య

కన్యకామణికి నృనః ♦ కాంతుడయ్యె.

—♦ శ్రీ శ్రీరాజ్యయొద్ద కావ్యకన్య నొప్పగించుట. ♦—

సీ. సావత్సర్యగతిబల్క ♦ సంకోచ మందక

మృదులవాగ్గీతుల ♦ మెలగుమమ్మ

పతిప్రేముడినె విల్లి ♦ వీగక నద్వైత

గడిమ మహారాజు ♦ గాంచుమమ్మ

ద్వేషభావము లేక ♦ దేవేరినతిరస

స్థితమంజరుల ♦ శైలేయుమమ్మ

వాదభేదమా వీడి ♦ భక్తిప్రధాననై

పట్టమహిషి ప్రేమ ♦ బడయుమమ్మ

శ్రీ ♦ విజయరాఘ
కాదర ♦ పాత్రమవయి
చంద్రతారా ♦ మునుక్తి
దనరి వధుమో కవి ♦ తా కుమారి.

శ్రీవారి శ్యామలగు చందు కోదండరామనాయకుగారి
కొసంగిన యాశీర్వాదము.

ఉ. అందముగాగ కల్పితరు ♦ వట్టి భవస్వనగుబుచ్చే నా
చందు మహాస్వయంబు కల ♦ శాన్తి యవంగ వెలింగె రాజ సం
కల్పందన నందనస్థితయుఁ ♦ గల్గె నిశ్చయకొఞ్జిత మీకు నై
నందగ నాశిష్యుల నొ ♦ సంగెద సర్వశుభంబులొందగెన్.

—♦ శ్రీవారి మేనగోడలగు పాపాయుగ్మగాడికిడిన వీచన. ♦—

న. శ్రీచందు సత్కుల ♦ క్షీరాబ్ధిలో అక్షి
కైవడిఁ బుట్టి యే ♦ కన్య యలరు
రమణతోఁ గోదండ ♦ రామనాయని కూర్చి
తనయమై యేచిట్టి ♦ తల్లి వెలయు
శేషమాంబాకృత ♦ చిరతర వ్రతఫల
సారమై యేబాల ♦ సౌరుఁగాంచు
రహి నాగరాజేంద్ర ♦ రాఘవాంబల ముద్దుఁ
గోడలై యేబాటై ♦ కొమరు మిగులు

గీ. అట్టి సర్వశుంగళ గుణై ♦ కావలంబ
వదనజిత శిశిబింబ శ్రీ ♦ పాపయాంబ
యాయురారోగ్య సౌఖ్య వి ♦ ద్యా ధనవతి
యగుచు సర్వ శుభంబుల ♦ నందుఁగాత.

—◆ శ్రీ వేంకటరామ ప్రసాదరాల

శా. అన్నా ! యిందరతోడఁబుట్టినతమఁరాం

నిన్నుంజూడఁగఁ బాపమాంబ పెరిమల్ ◆ నిండాఁ తమ్ముండ్ల

చెన్నొప్పం జరజీవినై విభవ ల ◆ క్షీం దల్లికిం దండ్రికిం

బున్నెంపుం దొలిపంటనై చదువులం ◆ ముం దంటనై యొప్పుమీ.

శ్రీ కృష్ణ తులనాభాసము.

శ్రీ వేమగోపాల సహకారము.

శ్రీ కృష్ణ తులనాభాసము.

— ౧౩౬ —

శా. భక్తిప్రీతి కళాస్వరూపములతో • పుట్టి యున్ గానమున
రక్తిగ్రేవల గొల్వగాఁ బఱచ నా • రుభుఁ బాదము న
వ్యక్తిబ్రహ్మయు కృష్ణుఁడైత మున్నా • ద్విగూఁగి యాత్మోన్ముఖు ను
సత్ప్రేమల రాధావంబులు రా • జా నాగ—

కల్యాణి రాగం—రూపం నాథం.

ప॥ కరుణాపనదనుచుచూర్చి | కమలాలయ నా నాథుని
అ॥ ప॥ సరసిజోదయసొన్నా | జననీ బంగళా జూని ॥ క॥
మిత్రీ॥ సరసిజవాణి కలవాణి | చేకృత నాథుని శి
వరదాయనిభక్తాప| ద్వారణి సుఖోద కల్యాణి॥ క॥
సీ. కర్మసాక్షియు నెఱుంగసి • రహస్యమును
నెఱిగి తెల్పెను సుత • వీరుగ్రా
మోదములు చివురింప • ముగిరాల్ల కలుగంగ
బాడెను గాన వి • ద్వాంసులార
వంచకత్వము లేక • భక్తి దయాసక్త
కలియైతి నెగు హరి • కళకలార

కృషీయు వాఁడైన లో ♦ కి క శిల్పరాజని

యోగయోగము గల్గు ♦ యోగగులార

గీ. సదనవనగత మశులార ♦ సాధులార

భగ్గులార హరికథాను ♦ రస్తులార

తద్వేదినులార మహితా మ ♦ ల్లొలార

హరికథ వృక్షముం గోలి ♦ హాయి గనుఁగు.

జేహగ—తిక్కం.

ప॥ భక్తిలే హరిభజనము | భవతారణ కారణము॥ భక్తిలే॥

అ॥ ౬॥ సలలిత శ్రీహరిపాదకమల | దర్శన సిద్ధాంజనము॥ భక్తిలే॥

చ॥ పూజ్యత దురాపవాస | నిరాకరణ నగాఢుధము

పురానిమిషశశిబిజి | వర్జిత సుసాధనము॥

మిత్ర॥ పరాపరులు నెఱుంగక | సరోజాక్షుల నల దగులు

సరాధములకెల్ల శాశ్వ | త కారణంబేహగతి నిజముగ॥ భక్తిలే॥

సీ. ఎంతమాఘలఁ గాని ♦ పించు నీరముతి

సానారిమందిలి ♦ సౌఖ్య సరణి

శుక్తి రజతంబు ♦ జూపెనునట్టిది

చుక్కలు మనఁజెన ♦ జూపు పేను

కుక్కపుచ్చంబు ♦ గొని యెఱుంగింపెను

లాగు సూమిత్రాన ♦ లంబనంబు

కుండలతికయందు ♦ గొమగాదు పుష్పంబు

వచ్చిది యీమేని ♦ వయసు వలపు

గీ. యువయములు నెల్లఱు ♦ నెఱిగింపియె

కాన నీవర్ణ విషయాప్తి ♦ గట్టిపెట్టి

హరిని హృత్ప్రసరంబున ♦ నంటగట్టి

భవమహంబుధి దాటగా ♦ పాటుపడు.

సింహేంద్రమధ్యమము-చతురశ్రం.

ప॥ పరసుఖములుగలవా | సగులకిహవర

కాతరతఙ్గించి హరి | భజించును నిహ॥ పర॥

మిత్రీ॥ దరణిపతిమిష్టఁ గోరి చెవిఁజేరి | శింతియుల నెన్నొనన్ని కేసారి
నీసింపగబడి తుదకుచగఁగూరి | తీరిగెడు పెనుచీనాన్జుమారి
కిహ॥ పర॥

చ॥ “ధర్మచర సత్యంబు” యనుచు నిరగులకుఁడెల్ల తాము మరచు
విష్పలకు కర్మనై నెఱమిడి కలువకార్యమలఁ | గాఢించు మెట్టి
వేదాంతులకును॥

మిత్రీ॥ నిర్మలభక్తి నీనహమ్మలై | కెర వేఁము వేఁము హరిబాసులకు |
ధాన్యకులై సుజనలోక డాన్యముఁ | దలఁపచి సింహావక్రచుధ్య
మున్నకైన॥ పర॥

ఉ కొందరు ప్రేమయే సుఖముఁగూర్చు ♦ నిహాస బాహులు వా
కొందరు ప్రేమత్యాగముక ♦ కొంత విధేదముఁజేసి చూచు మా
నందముఁ గూర్చుచోఁ దిద్దిభుచ ♦ సంబుల క్షౌర్యగర్భ భక్తి కే
చందమునన్సమద్రాసిమ ♦ సంధిలుఁబ్రేమకు నెట్టి శోచిరసి.

నీ. సకలేశు మెప్పింపఁ ♦ జాలిన యదిభక్తి
యలఁతుల మెప్పింపఁ ♦ గలది ప్రేమ
చెలఁగి మాయాతీతుఁ ♦ జేయఁగలది భక్తి
సునమాయఁ దోమఁజా ♦ లనది ప్రేమ
జన్మరాహిత్యము ♦ సమకూర్చునది భక్తి
పునఃసంభవబోసఁ ♦ గుఱది ప్రేమ
పరమాత్మునిజవశం ♦ వదుఁజేయునది భక్తి
పరులప్రేమల కాన ♦ పడునది ప్రేమ

గీ. మందుచేఁ బ్రేమమునకంటె ♦ నన్నిగతుల
భక్తి సర్వోత్తమంబని ♦ పరమపురుషుఁ
డైన శ్రీకృష్ణ భగవానుఁ ♦ డానతిచ్చె
నయ్యలార చెప్పెద విను ♦ డాదరిమున.

శ్రీకృష్ణ తులనాభాష్యము సాక్షికభి.

కథా ప్రారంభము

—:0:—

అథా మః .

శ్రీకృష్ణుని శిశుత్వము ధాతృ రిగునికి పాతబొమ్మ
నారదుల రచ్చపట్ట మాచగజనాతులకు బంగారగట్ట.

మంజరి.

నారాయణ పాదకనులసేవా పాణిమూకాకగమ
తారామృతకషునపాథో త్కరణ ద్వారకావంశము.
అపురవరమున * కభిల లోకములకు

నా ముఖం నా * రాయ మండు
శ్రీకృష్ణుని పుత్ర * చెలగి యయితి నా
పెమ్మనఁ బామకు * టుమ్మనఁదాల్చు
నుచితముగాకుంట * నుగనేనుని దన
కాతకు భూమికి * నేతఁ జేసె

శ్రీమహాలక్ష్మ్యుని * చే జనించిన రుక్మి
బిందీవి పట్టపు * దేవిగాఁగ
గీ. సత్వభామ కాళిండి ల * క్షణయు భద్ర
నాగ్నజిత్తియు మిత్రవిం * దయును జాంబ
వతియు నా నవ్వుభార్యల * పాణిబూని
భోగభాగ్యంబులం దుల * దూఁగుచుండె.

కలి. నారలతో రుక్మిణియును
నారదదళనేత్ర భర్త * సంతత సేవా
పాణి గుణఘనీణయు
దారతరంగన భక్తి * తత్పరయగుచున్.

మంజరి.

తనవిధుండుకవిధుండని మనమున నెఱింగి నేవించుకొ
వినయంబున సవతులఁదోబుట్టుల విధమున గడుప్రేమించుకొ
పరిహాసంబునకైన నన్మతమును పల్కుదునుల్కుదు సిరికికొ
సరినారులకంటె భక్తుకావున సంతసమిడు మురహరికికొ.

గీ. చక్కఁదనముల ప్రోవు పం ♦ చనకు తావు
గర్వసర్వస్వమునకహం ♦ కారమునకు
నగ్గమగుతావు వగల క ♦ నంగుమావు
శౌరికనురాగసేమ మా ♦ సత్యభామ.

మంజరి.

సవతులయిండ్లకు నాఁడుఁడొకసారి చనుటఁగై న సరిపడదు
తవిలిరేబవలు తనయొద్ద నె భత్యయున్న నంతసపడదు
రసికుఁడు చక్కనివాఁడు ధనాచుల నసదృశుఁడని ప్రేమించె
వసుదేవాత్మజ జగమెప్రేమత్వమునఁ బుట్టినని కాంచె
ప్రేమయె సర్వాతిక్రమనియుం గామనీయమని యెంచుకొ
కామజనకు వశుఁజేసికొంటినని గర్వముతోడ జరించుకొ.

గీ. ఎట్టి కోపనయయ్యు నా ♦ తేఱుమిది
ప్రేమనిర్భర కావున ♦ బ్రయము శలుగ
నాదరించుచుఁ బ్రేమించు ♦ నబ్జనాభుఁ
డిట్లు నంతోషముగ కాల ♦ మేగుచుండ.

వ॥ ఒక్కనాడు,

మంజరి.

వసవిహారమును జేయుచు సత్యా వసకుహక్షిణిని
ననియెనిట్లు వసచ్చితములను గనుఁగొని ప్రేమించినమదితో.

హిందోల్ - ధృవన్.

ప॥ ఏవగిది మనోహరంబగు | వసంతమును రెనహ॥ యే॥
అ॥ ప॥ యీపుష్పము లీచిగురు లీఫలము లీలతలుఁజూడ॥ నే॥
చ॥ కరికరిణిఁ జేరి | కరముఁగరముఁ నచి విహరించెడు
సరసిహంసిహంసకు బిసకాండములను దినియెసఁగున్
ధరఁగల సకలచైతన్యములు బేమ భక్తుఁగోరున్
తరుణులు మగలుఁ బూపొదలను రహిం హోలికలనూగ॥ నే॥

గీ. అనుచు జగమును ప్రేమ ము ధి యంబుగాఁగఁ
జూచు స్నాతాజితదేవి ధి చూడ్కిఁచుండు
భక్తియను శబ్దమేని గ ధి న్నట్టకుంటఁ
గాంచి హరి దానిబోధింప ధి నెంచెనపుడు.

గీ. తనసఖుండు వసంతకుఁ ధి డనెడు విష్వస్తి
డెడయెక్కుట గూకలి ధి జేఁచుటయును
విన్నవింపఁగ సత్యతో ధి వెచ్చుడిట్లు
వలికె భవితవ్యమునకింత ధి పటిమనొసఁగ.

కం. దిననాధుడుఁ నదుమింటికిఁ

జనుదెంచెన్ తుభయు మన వ ధి సంతకుడచ్చెన్
గనమాజ్ఞనాదులొనరుపఁ
జనుదమె నీయంతిపురికి ధి సత్యా! యింకన్.

మంజరి.

అనిశారీ చుండంగనేను క్రిణియు సపత్నులతోడఁ
జనుదెంచి మనోహరునకు మ్రొక్కెను సంతసంబుతోలుకాండ
మ్రొక్కిన పట్టపుదేవినిహరి సమ్మోదముతో దీవించి
గ్రక్కునవచ్చిన పనియడిగెను వాక్యములను మధురీమనించి
హృదయేసుని ఘన్ననగని కేంద్రోయినియంజలిగా జేర్చి
మదిగల భక్తిశ్రద్ధలేరుపడ మదవతియనె హరిఁగూర్చి.

మ. యదువంశాబ్ధి కురంగలాంఛన! హా! ♦ యాలింపుమీనాడు జ
న్మదినంబొట సపత్నులక గురువులక ♦ త్నాదేవులంబిల్చి చే
సెదనే విందుల, నిందునందునను ర ♦ క్షింపంగ దిక్కయిన తా
ముదయాదృష్టిని సత్యతోడ నటకుక ♦ మున్నుంద వేంచేయుడి.

గీ. అనుచు రుక్మిణి ప్రార్థన ♦ మాచరింప
సత్యమోము గనుంగొని ♦ శౌరి యనియెఁ
ప్రేయసీ! రుక్మిణీదేవి ♦ పిల్వ వచ్చె
వింనునకు వింటివే? నీయ ♦ భీష్మమేమి?.

గీ. ఇట్లు నాధుండు నీయిష్ట ♦ మేమ సడుగ
బొనులు ముడివెట్టి దర్పణం ♦ బులను బోలు
లేతచెక్కిల్ల నరుణమఁ ♦ బూతలెట్టి
చలముఁజేపట్టి యీగతి ♦ సత్య పలికె.

గుల్తాను—తీర్థిం.

ప॥ పట్టమహిషియగు రుక్మిణి | పుట్టినదినమైన నాడు
పట్టుగ నత్తవారియిల్లు | మెట్టిన దినము మిశ్ర పట్టు॥

అ॥ ప॥ యెట్టులబోయెడు నీవి | పృట్టున విందొ నీ నే
గట్టిచ్రయత్నమును జేసి | కాచిముందు

చ॥ పట్టమహిషికానీ యిం | కెట్టి మహిషికానీల
పెట్టకు మాప్రయత్నమును | కటువుగ నేబలుకు నునని
మదినెంతో పొగులుతాను॥ పట్ట॥

మంజరి.

అనిపల్కినవిని శ్రీహరి చిఱునవ్వాననసేమనుదోపన్
చనువునరుక్మిణి కెట్లనెమరియును సత్యకు కోపముతేపన్
చెలియలిమాటల వింటివికద నే జేయవలసినదియేమి
కలికికి నిష్టముతేదుకావునను గలిగెనాకు రారామి
ఆనతిత యిష్టపడినను నా కేయభ్యంతరమాను లేదు
కావున సత్యమువేడకున్న నీకార్యము నాగంబోదు.

గీ. అరుచు శ్రీహరి వచియింప ♦ నతని భార్య
లయిన లక్షణ మిత్ర విం ♦ జాడి కాంత
లంతరంగంబులందు దు ♦ రంత కోప

ములుగదురనిట్లనిరి యాదు ♦ ముఖ్యుకోడ.

మ చనునే యీగతిఁ జిన్నబుచ్చ హృదయే ♦ శా! రుక్మిణీదేవి విం
దునకై పిల్వఁగ సత్యపొమ్మనిన వ ♦ త్తున్ సత్యబ్రాహ్మిణుడే
యనుచుం బల్కెద వామెకున్న చనువా ♦ హా మాకులేదే? మరే
మును పెండ్లాడమె సత్యయట్లునిను? నం ♦ భోజాక్షయూహింపుమా.
చ. మురువుగ సత్యయాజ్ఞల నె ♦ మూర్ధమునందునఁ దాల్చునాడవే
నిరవుగ సత్యకౌగిట నె ♦ యెప్పుడునుండ దలంచువాడవే
నరయఁగ మమ్ములంబరిణ ♦ యంబగుటేల? పదాగువేల నుం
దరుల వరింపనేల యాదు ♦ నందన యిండుక విప్పిచెప్పమా.

మంజరి.

అనివసమాలినీ దూరునవతులను కనుసన్నలవారించి
మననాధుని దూషించుట పాపంబని హితముగబోధించి
తనమదినలమిన వైస్యముతో సాతాజితీ చెంతకుఁజేరి
వినయంబున రుక్మిణి యిట్లనె నవ్వెలమక సఖ్యముఁగోరి.

దైలాగ్ - కాంభోజి - ఆది.

ప॥ ఇంతపాటి కార్యమునకు నీవిటు | పాతగింపఁదగునా చెల్లెల
కాంతుఁడొకనాఁడు నాగృహంబున | నింతవిందు నారగింపఁ
గూడదె॥ ఇ॥

సత్య—ఎంత వగలమారిమాటలాడితి | వింతియో నేరువుతోరుక్మిణి
కాంతకొక నె కొకనాడనిర్భయము | వంతుఁజేయ నేగుదొచితివెనీ॥
రుక్మి—ఓచెలియా నాప్రాణక్షయింబు | డొక్కసారి నాసదసమునకుఁ
చూచిపోవ వచ్చుటకై నను నే | నోచుకోవెతినా? ప్రార్థము॥
మిత్ర॥ వచియింపుము నాధునిలో నీయొకపరిమాత్రము నాయితోకి
బంపుము | రుచిరాలక కలితాననన్జిత నచంచో కాంభోజి నృపత
నూజా॥ యి॥

సత్య—నంగనాచి మాటలఁ జాలింపుమా
సంగతి నీనాధునినే యడుగుమా
కొంగున ముడివైచుకొంటినే యో
కోమలి! విభుఁడీటకుఁ బోవకుండగ

మిత్ర॥ అంగన హరిపట్టపుదేవి వార | రంగభక్తురాలవునను బ్రతిమా |
లంగనేల? నాకేమదియూ నిదియుఁగాదని పలుకంభోజివుత్రి॥ ఇ॥

కం. యటికిఁ బలిఁ జెప్పచునిటు

లతివంతముతోడఁ దగవు

జతిగాంచి వేడుకొనగా

మతినెంచెన్ శీర్ష్మసుత క్షు ♦ మాగుణఖనిమై.

ఉ. నీరజనేత్ర యెన్నటికి ♦ నిన్మరివేడను నిన్నునిష్పడి

సానికి బ్రాణనాథుని నొ ♦ సంగిన నీవుసరే యాటన్న గం

నారియు నేగుదెంచును భ ♦ వాంతముదాకేఁ గృతఃకృత మనీ

కోరినయట్లు వర్తిలెదఁ ♦ గోమలినామొఱ నాఁకింపుమా.

మంజరి.

తనునిటువైవశ్యమున వినయంబునఁ బ్రార్థించినకొలఁది

మనమునఁ బంతము పెట్టింపఁగ నిమ్మార్తికిఁ బల్కెనావెలఁది.

మ. వనితా! యెంతటి బేలవే సచతురం ♦ బ్రార్థించి కాక్షించినకొ

ధనమిప్పింతును నస్తువాహనములన్ ♦ ధాన్యంబు లిప్పంగు నా

ధునిచే వారలు మంచివారయిన నెం ♦ దుంజెల్ల! ప్రాణేశ్వర

ప్రణయంబుచ్చెకరే సహస్సులకుఁ దాఁ ♦ బ్రార్థించినకొ మక్కి కీ.

గీ. అన్నచు నెకసక్కెమాడు స ♦ త్యావధూటి

యంతరంగము నెఱిగియు ♦ నపుడుకౌరి

యిట్టులాభానకొఱకు వ ♦ చించె సత్య

కవృతలహరీ పరిస్థావి ♦ తాక్షరముల.

ఉ. ఎన్నఁడునేరివేడికొన ♦ దెద్దియుఁబట్టపుఁదేవి పూజ్యయీ

యన్నుల యండునీకు విన ♦ యంబున జన్మదినోత్సవంబునన్

నిన్నును నన్నువిందుల నొ ♦ నర్పఁగవేఁడు నట్టియీమెకున్

జిన్నతనంబుగాఁ దగవు ♦ నే నెదవియ్యది న్యాయమేపియూ.

శ్రీకృష్ణ తులాభారము హరికథ.

11

ఆ. చిరగాత్రి! నీవు • రుక్మిణి సంగంత
వృందేని చూచి • యెఱుంగవలద
చూతుగాని నీదు • భాగ్యంబు నుపను
దానికున్న తార • నిమిమిపుడు.

మంజరి.

ఇటులాడెడు మురస్సును జరచుక నీక్షించి యలుకవొడగు
కుటిలాలక పాపనియె మాన్సిర్య కోవిద పలువార్షిను.

రామప్రియ - ఆదిత్యాం.

ప॥ చాలునీ సరసవచన రచననా | సరసరాకు మోసగాడా॥ చాలు॥
అ॥ ప॥ ఈరాగు నీ మాండప్రయు న్నాడెడిది | గేలిచేయును వేరచు॥చా॥
చ॥ నీప్రియసినగు నన్నెన్నమాట | లిప్రియి యనుచుండగావించుచు
నీప్రకార మూరకొందువీరా | మప్రియ యయ్యెనే నాకంటెనిపును॥

మంజరి.

అనివగచెడు భామనూరాద్ధి హరి యనియె వలకకుతోడ
ననువుగవీర్ద్రు నెన తెయింటికకుగుడుకో చెలికాడ
ఈగతిఁబలికిన శౌరిపల్కులకు నేమియి జెప్పగలేక
మూగవిధంబున నుండెభూమి సురమఖ్యుండు మాటరాక
భక్తినిరుక్మిణి దేవియింటికని పల్కు సత్యకోపించున్
రక్తిని సత్యయింటికన భీష్మకతాజ తనయవెతఁ గాంచున్
యిరువురుయిండ్లకు నేగి విందుగొన నిమ్మగునని వచియించెన్
నెరతీర్పటి భోజనప్రియఁడయని నిరసించి హరిహరించెన్.

గీ. అట్లుగ ర్తవ్యతా మూఢ • మైశా
గలుగ శ్రీకృష్ణదేవు సం • కల్పన
గంజపాత్ర విపంచికా • మంజులార
వంబు వీతెంచి కర్ణ ప • ర్వంబు సే.

పలాన్ - చతురశ్రం.

ప॥ హరిపురుషోత్తమ రాధారామా | వ్రజయువతీకామా॥ నిరుపమా॥
వర యమవంశ సుధాస్థిరామా | మురనరకాది పలా విరామా |
వ్రజయువతీకామా॥ నిరుపమా॥

గా య ని .

అరుదెంచిన నారదముని వరునకువ బ్రహ్మదేవీయతులై
స్థిరమతి మొక్కి సుఖోపవిష్టుగాఁ జేసియుట్టులనియెన నతులై

కం. పుట్టిన దినమని రక్షిణి

మెట్టినదినమనుచు సత్య • మిగులంగ చచ్చున్

గట్టిగ బిలుతుకు విందున

కిట్టిమెడ నెచోటికేగ • హినిమోచుచుడా.

గీ. కలహపుం జీకటికిముండు • కలుగఁగిన

సంజకెంజాయ యనంగ నా • సత్యభామ

మొగమునం గోపపుంగెంపు • మొనసెశౌరి

నారదమునీంద్రుఁ డగవున • న్యాయమడుగ.

కన్నడ-ఝంపాతాళం.

ప॥ ఆలుమగలో తగవు | లన్యలాతీర్చువా | రహ యెంతవగ కాడవు.

అ॥ ప॥ చాలుచాల్జగడాల | చీలినీతగవునకు |

చక్కటులు దిద్దగా • పిలువనక్కరలేదు॥ ఆ॥

కర్తవ్యము భూధామము హరికర్త.

13

ఇంతకు నీవు ధీమతి సమస్తమును
అంతియైనవత్తు ధీమతి సమస్తముగాలేదె

అంతియో నాసనలి ధీమతి సమస్తముగాలేదె

అంతియంగముమెత్తి ధీమతి సమస్తముగాలేదె.

మిత్ర॥ రంభులేలనాపై | సంతప్రేమముండిన

గాంతరమ్ము నాయుటికి | లేవన్న పొవ్వుల చేతువుకన్నడ॥ఆ॥

గా య ని .

అన్నిపదముల కొరతన మిశ్రితంబులగు తీర్థవాక్కులపాణముల
ఘనతరాశియూ శాశ్వతమగుటలనఁగాఁ దగుపదుల గాణముల.

మ ం జ రి .

హరిని సవతులను నొప్పించి స్వామియగు హరిజలప్రసాద
జరిగిన విషయములఁ దెల్పుఁగాఁ దిన స; నచటఁ గాపునెట్టి.

గీ. అట్టి నాకృతిదేవి ధీమతి సమస్తము

రంగమునఁ బొంగి ననదుకా ధీమతి సమస్తము

గోరి పోగోగి మునిగా ధీమతి సమస్తము

దాక్షిణ్యన భక్తి ధీమతి సమస్తము.

గీ ధర్మముపైఁ పబోషింప ధీమతి సమస్తము

గర్తవు సమస్తకారణ ధీమతి సమస్తము

భక్తులభుడ వాశ్రిత ధీమతి సమస్తము

నేనెడనుగీకు ధర్మము ధీమతి సమస్తము.

మ ం జ రి .

అనినారదముని యాడినమాటల సభిప్రాయము గ్రహించి
మనమారగఁ వనమాలి విదర్భానని నాథు తనయఁగాంచి

నాదర్శనమవచు నీయుగికి వచ్చెదనంచు ?
శ్రీదయగు నిలుస్తుతించెను గుప్పిణి చిత్తమున ముత.

బ్రహ్మ - త్రిశ్రీ

ప॥ నాదజగ్మ సఖలముయ్యె | నానోములు శలించెను
అ॥ ప॥ నాధనీకృపావలోక | నమునధన్య చెలికదెహు || నాదు॥
చ॥ నీరజాక్ష నీవుభక్త | నివహవహవ ననెనమాట.
కోరికలర వింటిని కను | లార నిపుడు కనుగొని
మిత్ర॥ శ్రీరమణా ప్రసాద స్మృ | స్మృతిలయ కారకుడవు
కారణజన్మడ వభవుడ | పు పరక్షి లు బ్రహ్మ || నాదు॥
మంజరి .

పిమ్మటనందలు రుక్మిణీ తనమగ్నహమ్మనః గొనికొయి
సమ్మతి విందులఁజేయుచుండె నిట సత్వచే) గర్భనాయి
జరిగిన వృత్తాంతమంతయును దనస్వామికి సహజము
బరమాభిమాన ధన్యమైన సత్యభామ నుండి వెడలెంప
పెచ్చని నిష్టాక్షులచేతన ధరబింబమువాసంబౌం
హెచ్చుగ నీనును రోసముఁ జెరియఁగ నీనుచింత వగమిర.

నావేది-గూఢకథాశ్లో .

ప॥ ఎంతమోసగించిపోయెనే | మాగోప లు॥ డే ॥
అ॥ ప॥ కాంతరో న్నాపిసప్రేమ | మంతో యున్నటులనటించి॥ యెం॥
చ॥ వగలమాది నానవతికే | మొగమోల మిఁ జెందెననుచుఁ
దగవులాడి నేనెటురా | మిగిలిపోయె గదకార్యము
మిత్ర॥ తగునేయిటు నన్నసాటి | మాగువలలోపరాభిం
పగ నింతటికంటెను మే | లగుఁగానె సాహిత్యైక సంత॥

సీ. మోహనాంబు యి.ఓ.ఓ. మోహగడని కల

నైసను చలువగా ఓ చెలిసన్ను
లలిత ప్రేమాలాప ఓ ములసన్నుగోగొని

యపుడెంత నేయు నా చెలుగనవ్వు

తోడి చేడియనాగ ఓ దుష్టపక్షగనిల్లు

చెలియనో పరిధవిం ఓ చెనుగదవ్వు

ధన్వాసి యనినాదు ఓ తనడి సంతోషించి

యన్నపల్కిటు న్నన్న ఓ మామౌనవ్వు

గీ. కామవని నీకిగటెం ఓ గామనీయ

చకినాక నన్నజయే ఓ సతియటంద

భూపు నన్నెయి యుపక ఓ ములగుల్కి

కానడాయె నాప్రేమనీ ఓ కరి గొప్పా.

మంజరి.

అనిచగలఁ బొగులు సత్సభామఁ గనుగొని పలికెమ సఖముటలు

సనజోలే లగుయిక్కిని నెమకక నవసె నీమనముటల

బహుకాంతావల్లభుని గోగ కొను పడలేకి సాకర్మముకలదె

తహతహ నొందగఁనేల నిమగ్నంత్తనెనఁ దాలిమివలదె

మణిమంత్రోపధ శస్త్రులచేతను మగనిమగువకు విధేయున్

బ్రాణయముగ్ధుఁగా జేయంగలిగిన హారల నతముగవలయున్

అట్టివిధుల శ్రీకృష్ణ సత్సభా మైకరతుని గానింప

గట్టిగనుభంపఁగలవు సపత్నీ కాంతలు శిరిముల వంప॥

గీ. ఇట్లు తనకూర్చి చెలి వచి ♦ యిన్ నరము
 నొందియట్టి మహామహుని ♦ చెంది యిన్
 గలిగియుండిన నాతని ♦ కాన్తైన
 బడి యభీష్టార్థ సిద్ధిని ♦ బడి మును
 కుతుకమున సత్యమనమున ♦ గోరుండ
 రజతభూమి ధరోపరి ♦ రాజహన
 శారదజ్యోత్స్న యినడున్ది ♦ వారిర
 పైచి మృదు సన భండ ♦ పునీధన
 ధవనరోచి ప్రపూర్ణ గా ♦ త బుడై
 భసిలమొప్పారి నొకచేవి ♦ ప చిరమొ
 కరమునంగుండేకయున్ది ♦ కక్షమా
 బూని యగుచొచ్చె నాగద ♦ నినియచి కికి.

మంజరి.

చెలిచేనామని కన్యకావర్ణిల జేయించి కన్యయగుచు
 పలుకకున్న సత్యమగునగుని తాడననకు డ్లిసెనగుచు
 శా. వైత్యా రాతినిరింతర ప్రణయపా ♦ త్రచీను సంహార
 న్నత్యా ! సత్య ! యిదేలనేడు కడు ♦ న్నగోయి మున్నాప్రసా
 మత్యబోప్పగ గారవించున నిను ♦ బ్రాజ్ఞే డెవ్వారలే
 సత్యాచారమునీయెడం జలిపినా ♦ రా? యేర్పడంజెప్ప మీ.

శే. గీ. అనిన మార్గోమ వట్టి యి ♦ క్లియెన్
 యేమియు నెఱుంగనట్లు వ ♦ చించెనుభల్లి
 తెలియదేనాకు దగవున ♦ ఏర్పడియి
 జ్యేష్ఠయింటికి నాధుని ♦ జేర్చుటనను||

సీ. ఎన్నఁడేనియిఁపెడ ♦ నెంచడునాబాహు

వల్లికాకిల్పిత ♦ బంధనంబు

నెట్టిచోనేనియు ♦ నేచగింపడునాదు

భావపరిస్థిత ♦ భాషణంబు

నెఱుడువల్దననిచ్చ ♦ గింపడునాతోడి

• కేవలనాంతర ♦ క్రీడనంబు

నేనాఁడుఁగోపించి ♦ యెఱుగఁ డందందునే

జేయుపగిణయకోప ♦ చేష్టితంబు

గీ. లట్టినాప్రాణనాఘ స ♦ త్యావిధేయుఁ

దుదకు దుక్కిఁచేయింటి విం ♦ దునకుఁ బంపి

నాకునపకాఁడైతివి ♦ సారదయిఁక

నాకుసుఖమెట్లు కల్గు స ♦ న్నాసిఁడేడ.

మ • జ రి .

ప్రియునను రాగైక పాత్రమనుఁ గావెలయుచుంటి నిన్నాళ్లు

నయవిహీననై నీకతమునఁ గన నైతి నేటికీగోళ్లు.

పతిచేసవతులు యెదుటఁబరిభవింపఁ బడిన సత్రిబతుఁడే

వెతలొందుచు జీవచ్ఛనంబుగాఁ బృథివివింక మనఁజాల

అనితనహృదయము రోషతోకముల క్గన్గన్గాధృతదూలి

కనుఁగొలకుల ముఁతైములులత బాష్ప కణములుఱులరాచూలి

యుమ్మలికము నొందిననపుడా యమనూరడింపఁగాఁగోరి

యిమ్మెయి మృదుమధుర వాక్యముల వచియింఁచె వేల్పుజడదారి.

ఖమాచ్ - రూపకతాళం.

ఏలాచింతిల్లఁగనోబాలా | సద్గుణజాలా॥ ఏలా॥

బేలా యేమిఁకొదువయని | యీలీలం జాలింబడుచు॥ నేలా॥

కేవలమేనీభాగ్యము | శ్రీనల్లభుడగు కృష్ణుని
భావమెఱిగి ప్రేమించి | నీవశ మొనరించుకొంటి.
మిత్ర! అవిధిశచిధిఃకరించి | దేవపాఠజాతముగే
లీవనినాటించుకొంటి | విటు కలిగినసుఖమాచి॥ యేలా॥

సీ. అపకార మొనరింతు ♦ నంటివి సన్యాసి

నై తలబొమలును ♦ మూతినరసి
దైత్యారిపాద చిం ♦ తన తక్క వేయొండు

పనిలేని నేను నికా ♦ పద్మనయను
శనురాగ సర్వస్వ ♦ మొన కధినేతిని

గోవింపజేయఁగా ♦ గోరుదెల్లు
స్మరియింపుమీ పారి ♦ జాతపుంగథ నుప

కారమో లేకప ♦ కారమానో

తే. గీ. విప్రియమొనర్చువాడనే ♦ వెట్టొని
అయిన నీవ్లి సందియ ♦ మందచేలఁ
గోరుమెదినైన నీమది ♦ గోర్కయన్న
రయమున నొనర్చినీదు సం ♦ శయముఁ పొందు.

మంజరి.

అనినారదుడఁడినమాటలు తన మనమున కించుకనాన్తి
బొనరించిన వంతసించి నెవ్వగఁ బోదోచిఁ లెక్కనితి
తాపసపుంగవ నీవన్నయట్లు తస్యముఁగాఁ జేయుదువే?
యీపరితాపము ననుఁగాల్పకంక నిల తటబోదోయుదువే?
అనిన మానిదేవునిపై నొట్టిపొకొని చేయుదునని చెప్పె
ఘనవిముక్త శీతాంశుమండలము కరణి సస్యముఖ మొప్పె.

గీ. నన్నె పేమించుచున్నాఁడు ♦ సనిననాభుఁ
డంచు నుప్పొంగుచును నా ♦ స్వాంతమందు
నేటికా పేమమంతయు ♦ నేడేగి
కాయ మయ్యెను నీవును ♦ గంటికికద.

గీ. కాన నికమీద నామనః ♦ కాంతుఁడవుడు
నన్నె పేమించు నట్లు నన్ ♦ గాక యితర
కాంతఁ గన్నెత్తి నెఱుంగు ♦ గాంచకుండు
నట్లు చేసి రక్షింపు మ ♦ య్య మునిచంద.

మంజరి.

అనిపలికిన లేనగవు మొగంబునఁ నః ముగొనఁగ నారమఁడు
వనజాననక్లిష్టమొఁ గలవాకిల్పనాగుణవిభారమఁడు
నీపత్యనురాగము నామనికి నైష్ఠ్యపూరించెను
రావులేని కాపురముఁ జేయుదువు రిమాఁకఁ గాగిల్లి
నీయడిగినయర్థము దుస్సాధ్యమై యలరా డునమ్మ
చేయఁగలవో లేరోముండుగ మోచింపఁవలయును సుమ్మ.

సీ. వ్రవతంబొనరించి ♦ యిందినా సుందరి

విగ్రహపేరురమున ♦ వెలయుచుండె

నైవతంబొనరించి ♦ హిమ్మల కన్యక

వరునినామేనయి ♦ వాసికెక్కె

నైవతంబొనరించి ♦ యిందాణియనురాగ

వత్పియవాల్లభ్య ♦ ఫలముఁగాంచె

నట్టివతంబు పు ♦ ణ్యకమను పేరునఁ

బరగుదానిని నీవు ♦ భక్తిజేసి

గీ. ప్రాణనాథుని ప్రణయ న ♦ రవ్యభ్యమునకుఁ
దగునిధానంబునై తోడి ♦ తరుణులతల
మానికంబునై పుత్ర సం ♦ పత్నమ్మిది
నంబునై విలసిల్లెద ♦ వంబుజాక్షి.

మంజరి.

నతమాహాత్మ్యముఁ గొనియాడిన నవ్వనిత నారదుసిగాంచి
కుతుకంబున నిటుపల్కె నెన్నియో కోరికిలమదిని నెంచి
నతవిధానమెఱిగింపఁగదే యాశ్రితవత్సల దయయుంచి
యతిశేఖర యెంతకష్టసాధ్యం బైనఁ జేసెదఁహించి.

కం. అని సంతసంబు ముప్పిరి

గొన మరిమరివేడుచున్న ♦ కోమలిఁగని యో
పనితారత్నమ చెప్పెద

వినుమని యానతముఁజేయు ♦ విధముటుపల్కెన్.

నీ. వంచాగ్ధునై ♦ శరగు వాసరమున

ముందిప్తజేవతం ♦ బూజసేసి

యన్వల వేదశాస్త్రార్థ ♦ పారఁగుఁడును

సత్య దయా శౌచ ♦ శాన్తియుతుఁడు

భూమిసురుండు దఁ ♦ పోరాశియునునగు

బ్రహ్మక్షిణగాని దే ♦ విక్షిణగాని

విధివిధానంబున ♦ వివిధ పూజలఁజేసి

దానమునకుఁ దగు ♦ దక్షిణ నిడి

గీ. క్షితిసురులను దాంబూల ద ♦ క్షిణులచేత

నవ్యరుచిరాన్న సంతర్ప ♦ ణంబుచేతఁ

దనిపి యామీదఁ బ్రాణేశుఁ ♦ దావసునకు
దానమిచ్చిన వ్రతము స ♦ త్ఫలముఁగాంచు.

మంజరి.

ఈగతిఁబలికిన నారదమునినరు నీక్షించి భయముగదుర
బాగుగనాలోచించి యుక్తవాక్ష్పద్ధతిననెనమ్బుదిత.

వసంత రాగం—చతురశ్రం.

ఏ పగిది నీవ్రతమొనర్తుకా | బ్రాణేశు నెటుదానమిన్వనేర్తు || నే||
తాపసపురుషులత యింతకంటెను | తోపదెవేరొక తోవ
యెదియు || నే||

ఇంతచిత్రతరమైన వ్రతమునే | నెన్నఁజేని కనివినియు నెఱుంగను |
కాంతుని దానముగాఁగడినపిదపఁ | గాంతలకేగతిఁగలుగుసౌఖ్య || మే||

మత్రి || ఒకపరి సవతుల | యిండ్లకేగెనని

వికలనై యిట్లు | వేగించుచుంటి

ప్రకటముగ మునికి | దానమొసంగిన

నిక నెటులమనఁగఁ గలను పుడమిపై

నకటకటా విడువగ జాలను మా

మకయవ్వనవన నవ వసంతు || నేపగిది ||

మ. అనిచింతిల్లెడు సత్యభామ మదికా ♦ స్లదంబు సంధిల్లి ని

ట్లనిపల్కెం గలహాశనుండకట స ♦ త్యానాధునిం దానమి

చ్చిన నేమయ్యెడు నాధుఁదూఁచుధనమే ♦ చేకూరు నేనాతనిం

గొనఁగావచ్చును మౌనియొద్దనిక సం ♦ కోచంబుఁ బోనాడుమీ.

గీ. ధనము లేకయుండిన ధనే ♦ తరముచేత

నైన నాధునిఁ దులఁదూచి ♦ యా పదార్థ

మును నతనికిచ్చి నాధునిః ♦ గొనఁగవచ్చు
నింతమాత్రకు చింతిల ♦ నేల చెపుము.

గీ. ఇట్టి దానమునకుఁ గృష్ణుఁ ♦ డియ్యకొనునొ
లేదొయనుమాటఁ జెప్పఁగా ♦ రాదు కాని
దానమిచ్చిన పిదప నీ ♦ భవుని గొనుట
వింతకాడవ్వు మాని క ♦ య్యింతిపల్లికె.

మ • జ రి.

అశఘా ప్రాణేశ్వరుదానంబిడుటననేమో యనుకొంటి
వినఁగా నీవాగ్వైఖరిసులభ • బనినేను తెలిసికొంటి
నాకాంతునెకాదు వేయికృష్ణుల నైనదూపఁగల ధనము
నాకడఁగలఁజిఁకఁ జేయనేల నెన్నఁగఁబదార్థ సాధనము
ప్రతమొసరింపఁగ ననుకూలంబగు వాసరిమెద్దియొ చెపుము
అతిశ్రేఘ్నముగా నొనరింపవలయు ననిత్యతపైఁపె మనము
నానాధుఁడు నాకడకురావలయుఁ గాని కొడువపనియెల్ల
పూనిక నేదలఁచుకొన్నఁజేయ పోవుననుమాట కల్గి॥

గీ. అనుచు సంతోష వారాశి ♦ యందుఁదోఁగు
సుదహికి వ్రతంబుఁ జేయఁగ ♦ శుభ దినంబు
రేపెయని నిశ్చయించి య ♦ త్తాపసుండు
మరల నిట్లునచించె న ♦ మ్మానినిఁ గని.

మ • జ రి.

దానమొవరికీయ నెంచితివి సత్యాదేవీయని యడుగ
నేనితరులకిత్తునె సత్పాత్రుఁడ వీవు నాకడంగలుగ
తప్పకరేపటి వ్రతసమయమునకు దయచేయవలయుఁ దాము
యెప్పటికిని తమయాశీర్వాదమునే కోరుచుందు మేము

అనిన ముని సంతసించి యింక నేజనియెదనంచు వచింప
చనువున సత్యనమస్కరించి యనియెను మదిఁగుతుకము నింప॥

గీ. అట్టి నారదమానీంద్రు ♦ ననిచి కృష్ణుఁ
డేఁగుఁదెంచెడు సమయ ము య్యెడిని నీవు
సతని రానీయవలదని ♦ యాత్మ నఖని
పనిచి చనె సత్యయుగ గోప ♦ భవనమునకు.

మంజరి.

శ్రీకృష్ణుండట రుక్మిణియొనరించిన విందునారగించి
యేకాంతంబున నాయమభేదగబెల్లఁ బోననునయించి
తానొనర్చిన నిరాదరమున సత్యాసతి తపించుననుచు
మానసమునఁ దలపోసి సత్వరంబవసంతకయుతుఁడగుచు
సత్రాజిత్తనయాశుద్ధాంతము సమీపమునకుం బోయి
మిత్రునకిట్లనె నటఁగావుండిన మెలఁతఁజూచి ఘణిశాయి.

గీ. ఏనొనర్చిన తప్పున ♦ కిందువడన
కోపగించి నన్ రానీయఁ ♦ గూడదనుచు
ద్వారమునఁ గావువెట్టె నీ ♦ ననితనింక
పొలతి చెంతకు నేనెట్లు ♦ పోవువాడ.

గీ. ఏను వచ్చుచునుఁటి నం ♦ చిదియెఱింగె
నేని మరియును బింకముఁ ♦ బూనుఁ గాన
సఖుడ ! నీవేగి దాని మో ♦ సంబు జేసి
నా ప్రవేశ విధానము ♦ నడపుచుయ్య.

మంజరి.

అని హరిపంచిన వాభూసురుఁడా ద్వారమును సమీపించి
చనఁబోయిన యాకటకుపదనుగల చాన యతనినదలించి

బేహగ్ — చతురశ్రం.

దాసి-పోవలనుపడదు నిలు | నిలువుమచట పలుక వేమి నొన్నే బాపడా |

దేవిసెలవులేదెవ్వారికేసని | తెలుపుచుండగ నె చెవుడా || పో ||

వసం-ఓసీ? నావంటి బాహ్మణుని డాసి? | కనుగానకిటుల పడదోసి |

కారులు పోలేదవే ? దాసి ! | ఆవాసుదేవు చెలి కాడనునే

నెన్నడెనెఱుగవె నావాసి ||

దాసి-అంబుజనాభుండెచ్చట నీనాం | టిం బర తెందితివేల ? యిటకువై

శంఖతెల్పుమీ మహారాజమిత్రంబే! హా! గుఱుతింపనైన || పో ||

మంజరి.

దాని మాటవిని తాబెదరింపందలచి యనియెడ జెలియోడ

దానినె సత్యాదేవికిఁదెల్పుగ నేనిటకు వచ్చినాడ

పరమభక్తితో పతిదైవముగా భావించుచు బూజించు

నరవర్ణిని రుక్మిణియుంట నె యింక వాసుదేవుడు వసించు

తన్నుచుఁ ద్రిష్టలబెట్టెడు మీసాత్రాజితినెమ్మొగమేని

యెన్నఁటికిని జూడఁడు శ్రీకృష్ణుడెంతనండి చలమూని.

గీ. అనిన వెఱుగఁది దాసి యి డ్లనియె నతని

కక్కట వసంతకా! యిది డ్లనికువంబె ?

దేవికినూటలన్నియుఁ డెలిసి వత్తు

ననుచు నదితారె డ్లకృష్ణండు నటకుఁజేరె.

మ. అరవిందాక్షుడుఁ జేరఁబోయిక నె శు డ్లధాంతంబునం దీవ కొ

ప రసావేగ విఘ్నార్ణమాణ నయనా డ్లబ్ధాంతసృనద్బాష్ప సు

కర వక్షోజమలంకరింపు నవము డ్లక్తాదామై న్యవ్యధా

తుత లావణ్య మయాంగధామఁ దన ము డ్లద్భుంభామ నిశ్లేమనుకా.

మంజరి.

కని తక్కుచుఁ దారుచు వెనుబాటునఁజని యమకనఃకు మూసె
ఘనవేణి చిరాకునఁ బ్రాప్తేహి కరమాల నవలఁద్రోసి
కోపహరణ వాక్యములనేకములు గోవిందుఁడు పనియించె
దీపించెడు కోపంబున సత్యాదేవి మరియు భీష్మించె.
ఉ. ఎంతఁగబుజ్జగించిన నొ ధీత ప్రసన్నత నొందకున్న యా
కాంతకు వేరుభంగిఁ గుతు ధీకంబొనఁగూర్పఁగ నెంచి శౌరియుం
జెంతకుఁజేరి యిట్లనియెఁ ధీదేహి! నానతులందు నిన్నె పే
మింతుగదా మదికా సరస ధీమె యిటునన్ను విరాకరించుటల్.

గీ. అనిన సత్యావధూటి యి ధీసయె నెర
యేమి వినయమా! నన్నెట్లు ధీలేడిపించి
జ్ఞేష్టయింట విధిదారగిం ధీచినదికూడ
నట్టి నావయిఁ బ్రేమకే ధీనా? ముకుంద.

చ. అనవిని కృష్ణుఁడెట్లనియె ధీనష్టమాభి! ముఖమిందినా వెనీ
చనువును గోరికాదె త్రిద ధీశధిపుఁడూలిఁచి పాకిజాతముం
గొని భవదీయకేళివని ధీనాటిలివెచ్చటి గాధలేనీ
మనముననుండు కోరికల ధీమానిని! కోరుమ యిపుటిచ్చెదన్.

గీ. ఎపుడునీకు వసుండ్డనై ధీయట నెయుందు
నేని నీవతతోనె ను ధీత్వప్రిఁజెడి
నన్నిఁకేదియుఁ గోరవం ధీచెన్ని నిన్నుఁ
గుపితఁగావించి వరములఁ ధీగోరఁజేతు.

మంజరి.

అనిహరి పల్కినమాటలువీనుల కమ్మతపు సోనలఁజూలి
తనరిన సంతోషించి సత్య యాతనిబిగికొఁగిట సోలి

హృదయేశ్వర నీమాటలనిపుడే నెట్టుల నమ్మగవచ్చు
ముడమారగ నాకోరికెదీర్చినపుడుగద సంతసమిచ్చు
ననినఁ బోయిసీ! నామాటలయందు దంతనమ్మకములేదె
ఐనుమిప్పుడే వెదిక్కున నన్ గోరుకొని పరీక్షింపరాదె.

త. వనదుపానాభుఁడిట్టు లని. ♦ వార్యగతిం బ్రణయాభి బద్ధుడై
యనఁ దనముద్దునెల్లఁడగు ♦ నట్టి సుకాలము నచ్చేనందు నె
మ్మనమునఁబొంగి యిట్టులను ♦ మాధవ యిద్యోడఁ బుణ్యకవ్రతం
బు నొనరుపం దలంచితిని ♦ పూర్ణకృపన్నెరివేర్చి కావవే.

తే. గీ. దేవమునివరుఁడనాఁడు ♦ తెలిపె నావ్ర

తంబు సర్వార్థ సంసిద్ధి ♦ దాయకంబ
టంచు నేదానిఁ జేయఁగా ♦ నానపడెద
సంబుజాతాక్ష నీనహా ♦ యంబు కొరకు.

మంజరి.

మేలుమేలు సత్యానీచరితము మిక్కిలి స్లాఘాపదము
శీలవతుల మేలుబంతినై సుశ్రీకవగుమవను పదము
ఇశునిఁగా నన్ననుమానించితివే? నాపున్నెప్పు బంట
వ్రతమఖిలాభీష్టప్రదాన తత్పరము శుభకరంబంట.
వాగతీతమహిమాఘ్యుడైన దేవమాని తెల్పడునంట
యాగర్భ క్రీమంతురాటు సత్యాదేవి చేయునంట
యింతకంటెఁ గావలసినయది నాకేమున్నరెంచిచూడ
సంతసమునఁ జేయుమానీ యుగ్ధీకారంబు లొసఁగువాడ.

మ. వనితా! నీకిప్పుడేమి కావలయునో ♦ వాఁనింపు మవ్వారిగా
ధనమా! కాంచనమా. గృహమాస్తామములా ♦ ధాన్యంబులాభూషలా

ఘనదంతేంద్రములా హయవచయమా ♦ గ్రామంబులా చేడలా
మణులా వస్త్రములా సువాహనములా ♦ మాన్యంబులా గోవులా.

ఉ. నావుడు సత్యయుట్టలను ♦ నాథ ! భవత్కరుణాకటాక్ష వీ
క్షావిభవంబుచేతధన ♦ సంచయమాది సమస్తసత్త్వపుచ్ఛ
ప్రోవులుకాగ నాకడ న ♦ పూర్వగతిన్ రహించుచుండు నిం
కేవియు వల్లునాకు నలి ♦ నేక్షణ సీదగు ప్రాప్తుగోదన్.

మంజరి .

తెలియలేదు నీభావమునాకని జేన్ నుతుండనినఁ
గులుకుచు నదియేదియొ నీవె తెలిసెనొనుమనియెఁ జంద్రవదన.

తే. గీ. ప్రాణనాయక ! పుష్పక ♦ వ్రశముఁజేయు
భంగి తెలియునె ? యనిసశ్య ♦ భామయాడుగ
సతత నాతీపరీరంభ ♦ రతమనస్కుఁ
డనగునేనేడ నతిమదే ♦ డయనెకౌరి.

మంజరి .

“అలస్యాదచ్యుతావిష” మనియెడు వారోక్షి ననునదించి
జాలముసేయుట మేలుకాదనుచు సత్కృతామ వదిలెంచి
వ్రతిమనఁగా భర్తృదానమని చెవిఁబలుకుచు లజ్జాగొనియె
నతిచింతితుఁడు • బోలె నటించుచు హరియాపె కిట్టులనియె.

శహనారాగము - రూపకతాళము.

ఇంతయేనా నీప్రేమమో | యిందీవరనమునా॥ యింత॥
కాంతరో నాప్రణయము నీ | కింతలోనె వెగటాయెనా
సుంతయైన నెనరుజూపక | నింతి యీపగిదిఁజేసితి॥ వింత॥
మిత్ర॥ మానినీ నీవచోవృత్త | మానినీకంటె నితరము

మానినీదగు పరిమాభి | మానినీత్వము మనఁబుసఁ
గాని నేవించునాకిటుఁ | గానిసీ వినఁగిపఁగొటఁ
గాని సిగ్గిడితిముఖరా | కానినీశహనాయుఁ॥ దిం॥
తే. గీ. అట్టులైన సంతోషమే యగుచుగాని

దానజెవ్వఁజేయఁగఁ ♦ దలచితివని
వెన్నుఁడడిగిన మిమ్ము నే ♦ విచ్చు నార
దునకె యీభర్తృదాన మి ♦ త్తుననెసత్వ.

తే. గీ. అపుడు శ్రీకృష్ణుఁ డిట్లను ♦ నకటసత్వ !
చేతులారఁగ నీసేవఁ ♦ జేయఁగలను
గానిచేయఁగఁ గలనె యీ ♦ కలహభోజి
పాదసేవ నన్నిటుశేయ ♦ భావ్యమగునె.

సీ. జలుగుబంగారు డు ♦ వ్వటువఁ గట్టుటమాని
కఠినవల్కలములఁ ♦ గట్టుమనునొ
సలలిరచందనా ♦ మలనుఁ బూయుటమాని
బూడిద నెమ్మేసఁ ♦ బూయుమనునొ
రత్నముక్తాది హా ♦ రములఁదొడ్డుటమాని
తులసిపూసల పేర్లఁ ♦ దొడుగుమనునొ
నవ్యకాంతానిరం ♦ తరయోగమునుమాని

యోగాశమనమశ్లే ♦ యుంచుమనునొ!

తే. గీ. మఱియు నెయ్యది చేయట ♦ మానుమనునొ
యెయ్యవి యొనర్చుమనునొ య ♦ తీశ్వరుండు
భసితభూషితుఁడాహరి ♦ భక్తుఁడా వి
రాగి శేఖరుఁడక్కటా ♦ రాజవదన.

మ. ఇటులెంతే మురిపంబుగా బలుకు బ్రా • చేశానునిం గొగిటం
గుటిలాగాళ శిరోజహత్తుకొనియో • గోవింద ! నీకట్లు సం
కటముల్చేకురః జేకునే మునికి రొ • క్కంబుందులందూచి య
చ్చటనే యిచ్చెదనిన్నుగైకొనెద నీ • శా ! నన్నునున్నెపుమా.

మంజరి.

మిన్నునుమన్నుం గానకపల్కెకు మొత్తుకకనె హరివీక
నన్నుదూఁపగల ద్రవ్యమునీకడ నున్న నెచేయుదుగాక
కాకయున్న మోసముసంఘిలునో కాంత ! యిందుచే మనకు
లోకులు గేలియొనర్తురది యూలోచిపుము త్వరపడకు.

తే. గీ. ఒక్కకృష్ణుని నననేల • నొక్కవేయి
కృష్ణులందూఁపగల్గిన • పృథులధనము
కలదు నాకడ నాధ ! నీ • కరుణచేత
నమలకు నీవు సందియ • మందచేల.

మంజరి.

అట్టినమ్మకము కల్గియున్న వ్రతమాచరింపుమిక రేపె
నెట్టిననిక పోవుదమదేశియిన్ వే.గుమక్క పొడచూపె
నీసపత్నులకు నాబందుగులకు నీ సవడిఁదెలుపకుమీ
యీసునవారలు విఘ్నమునేయగ నెంచెదరు పదిలము సుమీ
అనితెలుపుచు రేపటికార్యక్రమ మాలోచింపగవేడి
దనుజాంతకుడతర్భవనమునకు దయచేసె సత్యగూడి.

తే. గీ. నననవోత్కలకమల కా • నన విహార
కలితకాసార శీతల • జలపరిపు
తిసురభిలైత్య మాంద్య వి • దృష్టగంధ
వాహపోతముల్ తెల్పె • బ్ర • భాతిమగుట.

మంజరి.

అంతట నత్నాదేవిసున్నాతయై దున్వలువంగట్టి
 వింతగ నానారత్నద్యుతిచే వెలుగు భూషలంబెట్టి
 పురమునఁగాపురమున్న మహీసుర పుంగవులను రావించి
 గతునతనంబున, దనకడఁగల కనకామల సమకూర్చించి
 సమయామునకు వచ్చిన నారదుఁడగు సపర్యనాశాధించి
 రమణుతోడఁగూడిపూజా మందిరప్రవేశ మొనరించి
 సమ్మతేదనయిష్టదైవమగు భాస్వంతుని పూజనొనర్చి
 పిమ్మట వ్రతాంగపూజాదికమును విధివిధానముగ తీర్చి
 ముసినాయక ! యిక మద్భర్తృదానమునుఁ బుచ్చికొమ్మనవుడు
 మనమున నాలోచించుచు జ్ఞాపకముననటించి నారదుఁడు.

తే. గీ. చేయి విడలించుకొనుచు నో • చేడ ! నీకు

నొక్కమాటఁజెప్పఁగ మఱ • పొందినాఁడ

శౌరితోఁ బారిజాత వృ • క్షంబుఁగూడ

దానమీవలెనన్న న • త్తన్ని పోకె.

ఉ. తలకలంతనొందెను ము • నీశ్వర నన్నుఁ గృతార్థఁజేయఁగా
 జాలిన యీవృత్తంబు కొన • సాగుటెముఖ్యముకాని దానమీఁ
 జాలన? తుచ్చవృక్షమును • సంశయమేల గ్రహింపుమయ్య నా
 పాతిఁటి పారిజాతమయి • పద్మనభాక్షుడె నాకుఁ దక్కఁగన్.

మంజరి.

అనిపలుకుచు చెలిచేనావృక్షము నచటికిఁ గొనిరాఁజేసి
 మునివర ! పిమ్మటిపనియేమన నిట్లనియె నాతపోభ్యాసి
 కాంతరౌ | పూసరమున నాతరువునఁ గట్టముపతినని పనిచె
 కాంతునిఁగట్టుట యెట్లని బజ్జాకాంతయై యాపెనెలిచె.

తే. గీ. సత్యయిట్టులలన్జా వ ♦ శంసదయయి
 యూరకుండినఁ గృష్ణుడ ♦ య్య విదముగుద
 తనమునకు గర్వమునకు స్వాం ♦ తమునచవ్వి
 యిట్టులనియె నయ్యమకోర్కి ♦ యిరుమడింప.

ఉ. సిగ్గిలనేల २ బాల ! ముని ♦ చెప్పినమోహ ప్రత-బొనర్తునన్
 పగ్గెనుబూనితీ దివిజ ♦ పాదపశాఖకు నన్నుఁగట్టి యే
 యెగ్గనకుండ దానముగ ♦ నిచ్చిననుం దులఁ దూఁచి కొనన్
 లగ్గువెంటనే న్రత ఫ ♦ లంబును నీకు లభించునొత్తేక్ష.

మంజరి.

ఈగతిఁ బ్రాణేశుఁడుఁ దన కోరిక కింత ప్రోత్సాహమునఁగ
 నాగజగామిని యల్లొనర్చె నందామ్మజు సంతసమెనఁగ
 అట్టులుసతిచేఁ బ్రేమరాశిమనఁ గట్టఁబడు నలనిఁగాంచి
 పట్టరాని సంతసమున నారిదుఁడ్లను హరిగీర్తించి.

కామవర్ణనిరాగం - ఆదితాళం.

ఏవరెఱుంగఁ గలరీశ్వర విలాసము॥ నెఱ॥

భువనత్రయ స్పృష్టితిలయములఁ బొనఁచెడుమహానుభావుని లీలల

నిరతతపోవ్రత | నియతిగృశించెడు

పరమయోగి హృ | త్పంజరములనైన

సరసిజభవాది | సకల సురనికర

స్థితత దృఢభక్తి | పాశములనైన

నరయఁగఁ గట్టువడక వేదాంతనికరములచేఁ దెలియఁబడక నెందున్

గన నదృశ్యమై చన నగమ్యమై | విన నవేద్యమై కొన నసాధ్యమై

పరగెడు తేజము కట్టుచడియెత్తే | హరియొక కామవర్ణని చేరనాహ.

తే. గీ. అవుడు నారదమునికి స ♦ త్యాచఘాటి
 డానముగ దారవోసె వై ♦ త్యాసహిష్ణు
 లోకవిద్వేషి లోకని ♦ రాకరఘ్ను
 శ్రీమనోలంకరిష్ణురో ♦ చిష్ణుగృహ్ను.

మంజరి.

ఆవల హేమ మయంబగు త్రాసున యదుకుల క్షేరునుంచి
 తీవరముగఁ నొక వారపుసొమ్ములఁ దెమ్మని సకియంబంచి
 తులయందుననిడి శ్రీకృష్ణనితోఁ దూగకున్న నీక్షించి
 మెలత మనొక టింకొక్కటియని తనమేని సొమ్ములందుంచి
 యెంతకుఁదుల కదలకయుండినఁ దన యేసువారముల సొమ్ము
 పొతముతోనుంచినఁ దులాకోటి వంగదర్యాను లనమ్ము
 జనకుఁడిచ్చిన శ్యామంతకమణిచే సంఘటిలిన కాంచనముఁ
 గొనితులయందుంచినఁ గలుగదయెఁ గొంచెముం బ్రయోజనము.

తే. గీ. అట్టి చిత్రసంఘటనము ♦ నరసిసత్య
 చింతఁడి నారదా ! యేమి ♦ చిత్రమింత
 బరువు నాకాతుఁడున్నాఁడె ♦ భక్తి త్రాసు
 మోసగింపదు కద యన్న ♦ మునివచించె.

కం. త్రాసున నింతయుఁ గలుగదు

మోసము తెప్పింపుమింక ♦ ముద్దయ ! ధనమున్
 వేసరక తూచికైకొను
 మీ సరసీజాతు జాల ♦ మేలా యికన్.

సీ. అనిమునిపల్కిన ♦ నౌఁగాకయనిసత్య
 జనకుఁడిచ్చిన ధన ♦ సంచయంబు

కాజులగెచ్చి ము ♦ గారెయిచ్చినదవ్యం
మునుపైసతోగూడె ♦ బోలిపుజేసి

తులయందుఁ బడనెచి ♦ తూగకుండుటఁగాంచి
దైన్యంబుతోనార ♦ దా ! థనంబు
చేతఁగాకున్న ధ ♦ శేతరంబుననైనఁ

మాఁపనచ్చునాకాదె ♦ తోయజాక్షు
తే. గీ. ననిససాధ్యంబెన్నెనచో ♦ నస్లేచేయ
వచ్చునని మునివచియింప ♦ వాలుగంటి
తనదు సర్వపదార్థముల్ ♦ త్రాసునందు
బెట్టి హరిదూఁపజాలక ♦ బెడ్డిట్లె.

మంజరి.

ఏమిసల్య నిచ్చేష్టికై యటు లేచి చూచుచున్నావు
ఈమాత్రమె యగునానీకడఁ గల యెల్లపదార్థపుబోవు
కోటికృష్ణులగుఁచేద ధనమునకుం గొదువయేలేదంటి
సాటి వనజ నయనలలోపలఁ బెలుచున నగుబాటుగంటి

సీ. సత్య ! నాచెప్పిన ♦ నరణిగృష్ణునిఁగూఁచి
కైకొనలేనెతి ♦ కాసనితిఁకుఁ

బారిజాతంబునా ♦ పాలయ్యె సన్యాసి
నేవీరలను భరి ♦ యింపఁగలనె

వికయించెదఁ గృష్ణు ♦ విపణివీధులఁబెట్టి
పారిజాతము సుర ♦ పతికొనఁగెద

ననుముని వాక్యము ♦ ల శనిపాతములట్లు
వీనులుసూడిన ♦ పెరిదియడలి

తే. గీ. దాసదాసీజనుల వ్రత ♦ ద్రష్టలగని
 యయ్యమాకృష్ణఁ దూషరా ♦ రయ్యహోమ
 వస్తువాహనముల నిందు ♦ వైవరయ్య
 యనుచు వగచుచుఁ గట్టున ♦ కనియెన్ని.

కేదారి - చతురశ్రగతి.

అలుకా న్నాయదుకుల | తిలకా
 పలుకాడవు సత్కృపచిలుకగ | నలుకా
 బలుకాకల పాలైమనమున | గలకాలమునిను వలచుఁ దిందాలకా |
 కులకాంత యిటులకాంచు ది | గులుగాంచియుఁ బలుకాడ
 వింకేదారి.

తే. గీ. మాయనజ్జ లేకయనీవు ♦ మాటలాడ
 రాదుకృష్ణా ! యటన్న నా ♦ రదనిగాంచి
 యంతరంగము రోష శో ♦ కైకనిలయ
 మైనగన్నీరు నించు చ ♦ య్యతినిపలికె.

ఉ. ఏదియొమేలుసేయ మది ♦ నొచినవాడవపోత వచ్చి దు
 ర్వాదమొనర్చి యీవ్రతముఁ ♦ బల్కివిభుత గయికొంటివంతతో
 మోడముక్కలేదె ? యదు ముఖ్యుని నంగడిఁ కట్టియమ్మదే ?
 నాదగు కాపురంబిటుల ♦ నారద! నవ్వగఁబాలుసేయదే.

మంజరి.

తన్నిటు శోక భరంబున నాడినతరుణి పల్కులాలించి
 వెన్నడ లెమ్మికపోవఁగవలె గడువేగ కైకొనువిపంచి
 యోగదండమును స్పటికాక్షమాలయును నియ్యవైకైకొనుము
 ద్యోగంగా జలపూరితముఁ గమండులువు గూడ చేకొనుము

అనితనకడగల వస్తువులను గృష్ణునకున్నోవఁగ నొసఁగి
కొనిపోయె సతనిష్క్రయింపఁగాఁ గోరిపలులరి దిరిగి

మోహనరాగం - ఆదితాళం.

కొనరయ్య శ్రీకృష్ణఁ | గోవిదులారా మీరు॥ కొన॥
ఘనతర కరుణారసపయోనిధిన్ |

గుణాధిన్ కేవలశేవధిన్॥ కొనరయ్య॥
మిత్ర॥ సతముఃదానముఁ గానిడిమరలఁగ
నితనిదూఁచు కొనఁగఁజాలక స
మ్మలీతఁ సత్వాచేపి యొసఁగనీ
గతినమ్మెద భరింపజాలక లోక మోహనుని॥ గొన॥

తే. గీ. నాధునీతి నంగడి ♦ వీధినమ్మ
నారదుఁజూచి శోకభ ♦ న్నయయితనదు
గర్వమును నాభిజాన్యముం ♦ గట్టిపెట్టి
బయలుదే వెగబడి సత్య ♦ భామయపుడు.

భాగేశ్వరి—ఆదితాళం.

అకటాయెఱిటి వికటాపద వాట్లెన్ | బౌరా బౌరా బౌరా॥
సుకరంబనియూ సురముసి చెప్పిన | వికలనైచేసి వేమదనైతిని |
యిక నేగతియో విభునిగొనఁగా | భరింపం దరంబే హరిం
బాసినం | బాణముల్ నిల్చునేనాకున్॥

మిత్ర॥ సరినాగుల నగ్గిగన్యనై యీ | సరికిగృష్ణుననురాగాప్పదనై |
పరమపురుషుడగు ముకుందుని వామ | భాగేశ్వరినైన నాకీ
నాటికిన్॥ అకటా॥

మంజరి.

యీమంశముగనుగొని మునిశేఖరుఁ డింకొకవీధికి నేగె
నాయకుపోగడఁ దెలియలేక యన్నాతియు వగలందోగె
శౌరినిట్లనేకపథములంగొని చనుచు సత్యనలయించి
నారదుడచ్చట గుమిగాఁగూడిన నరవరులను వీక్షించి.

కల్యాణి—అది.

మిత్ర! సతత తపోదాన వ్రతనియమ

ప్రతిచేతనెనఁ జిక్కినివాఁడు

అతిసులభముగా దొఱకుచునున్నాఁ

డేయ్యలారా! సకలజగత్కల్యాణుని॥ గౌరవ్య శ్రీకృష్ణ॥

తే. గీ. చుచుపల్కిన నచ్చటి ♦ యదుతనయులు

మూఁకభక్తి పరాయణు ♦ ల్బుందు వెచుక

ఁజునుక నమారెమాకృష్ణు ♦ నమ్ముకొనఁగ

పేడవండని మానీంద్రు ♦ వెంబడించి.

గేయము.

కొట్టుకొట్టుండి కొట్టుండసె | బుట్ట పగుల॥ గొట్టు॥

సత్తెబామ దానమిస్తె | మాత్తరం మా సిన్నికుష్టు

నెత్తికెల్లడంట యీడి | నెత్తిమీది వీసురాల॥ గొట్టు॥

తే. గీ. ఇట్లు నారదుఁ గొట్టనుం ♦ కించుచున్న

వారి వారిచి శ్రీహరి ♦ పల్కెనిట్లు

సత్య వానమొసంగె నే ♦ సమ్మతింప

నీతఁడు గ్రహించె మీకిది ♦ యేల పొందు.

కిం. అని వాందలించి పంపించె

జసిరా యాదవులు పిడిపి ♦ సత్తెనపత్తుల్

చనుదెంచి యావిధంబు

న్వినెత్తంగివిసిముసిని ♦ వేడ నతడనెళ్.

సీ. సకల చరాచరే ♦ శ్వగుఁ దూఁపజాలిన

ధనమున్నదే భక్తి ♦ ధనముగాక

దైత్యులలోఁ గొను ♦ ద్రవ్యంబుకలదే య

వ్యయభక్తి యనెగు ద్రా ♦ వ్యంబుగాక

హరి వశ్యుఁజేయు ప ♦ ద్ధాంబు కల్గునే

ధర్మభక్తియన్ పదా ♦ ధ్మంబుగాక

తులసీ విభూష య ♦ దూఁచ తస్యమువేరే

తెనరునే భక్తి తె ♦ త్వంబుగాక

తే. గీ. నింతమేటికే సచ్చక్షుఁ ♦ సచ్చక్షేని

యొక్క తృణమును తొగ్గునని ♦ దుఁచెనేని

దూఁచవచ్చు శ్రీకృష్ణుని ♦ దోయజాణు

లార ! యన సత్క గామాట ♦ లాఁకించి.

మంజరి.

మువినాయకయత్తొద్దకుండ ♦ భూమినెదయిన నున్న

జని పొద్దించి యిచోటకఁగొని గాజాలుడుఁ దాపసి మిన్న

చెప్పుమనుచు నెంతయు బొద్దించెను చేడియఁగని యామాని

గొప్పభక్తురాలుగుక్కిణి వేఁడుకొని తేజాలిలిపేని.

తే. గీ. అనిన నారదుమాట పే ♦ శనముఁగాఁగ

దలఁచి తననాఘనడిగి యా ♦ తండుగూడ

నదియె నిక్కంబనంగ న ♦ య్యంబుజాక్షి

మనమునందుఁ బశ్చాత్తాప ♦ మినుమడింప.

సీ. విందారగింపంగఁ ♦ బిలచినబోవక

పాశేతుఁగూడఁ బో ♦ వలనదాటి
నంతతోనుండక ♦ నతికఠినాలాప

ములఁబల్కి యాపెఁ జిం ♦ తిలగొనర్చి
తదిగాకనత్తింట ♦ నదుగుఁబెట్టినదాది

యెన్నఁమఁ బగతోడ ♦ నే కడపతి
నట్టి రుక్మిణీచెంత ♦ కరిగి నేఁ జేసిన

చెనటి కతలనెట్లు ♦ సెప్పదాన

తే. గీ. నెట్లు పార్థివగలదాన ♦ నేనునేయు

దాన నెట్లును నాకిది ♦ తప్పదింక

ననుచుఁ దులసిని బూజించు ♦ కొనెడు సవతి

పజ్జకుంజని కాన్డపైఁ ♦ బడివచించె.

ముఖారిరాగం - రూపకతాళం.

అక్కా ! నీపాదములకు | మొక్కివేడెద॥ అక్కా॥

మిక్కిలి దీననగునాకు | దిక్కునీవెయనినమ్మతి॥ అక్కా॥

నా యవినయ కార్యములను | నయములోడ క్షమియింపుము

శ్రీయదు శేఖరుని బ్రాణ | నాయకుని స్వక్షింపుము

మిత్ర॥ ఆయతి కపటంబున న | న్నియెడ మోసగించి కొని

పోయి విపణి నమ్మచుండెదోయజాతు నరక ముఖారిని॥ అ॥

రుక్మిణి - కాపిరాగం - చతురశ్రగతి.

ఏమనిమది నెంచి | యీగతి నొనరించి॥ తేముని॥

భామకొ మనపాలి | భాగ్యమయినయీ

సామజవరదుని | సామాన్యుడనుకొంటె॥ యేమని॥

మిత్ర॥ ముదితా సర్వవదుడగు నాధునిఁ | బడరి దానమిడ
నొదవు ఫలమేమి | మొదివును దానమొసంగదలచుకొ
న్నదివత్సముగోరుట | కాపిచ్చిదాన॥ యేమని॥

సత్య॥ చ. జరిగినదానికిట్లు పలు ♦ సారులు దెప్పకుమమ్మ నీమహా
వైరుఁగక ప్రేలునాపలుకు ♦ లిప్పుడు నీమదిసుంచకమ్మ యె
రైగునకైన నాధుఁగొను ♦ తీరు మదిందల పోయవమ్మ నా
గరునము వీడి నిన్నుఁగల ♦ కాలము కొల్పెదనమ్మ నాదనీ.

మంజరి.

అని దీనాననమైవేమసత్య శకు నయ్యిచియొకలికి
ననజోదరుఁ డేమని యానతిచ్చె వినుపింపుమనుచుఁ బలికి
ఆయమచే నావిభమంతయు విని యతి సమ్మోదమునొంది
పాయకపోదము పడయనిన సత్య భామచాదిని వగగుంది

తే. గీ. అక్కరో మేరుపర్వత ♦ మంశపొడవు
ద్రవ్యముననైనఁ దూఁపఁగాఁ ♦ దరముగాని
ధవునిఁదులఁదూవ శూన్యహా ♦ స్తములతోడఁ
బోదమందువు నేనింకఁ ♦ బొగులవలెనె॥

తే. గీ. అనినరుక్మిణి యిట్లను ♦ నకట సత్య
లోకజాలంబులను బొజ్జ | లోధరించి
నట్టి శ్రీకృష్ణ ధనముచే ♦ నగు నెఱుఁప
వెట్టిపడుచ యిట్లనెదేల వెట్టిపడుచు.

మంజరి.

అయినను నీవన్నయట్లుగా శూన్యహస్తములతో నేను
ప్రాణేశ్వరు దశానముఁజేయఁగా భావ్యంబుగాడు పోను

కావున విష్ణుప్రియయని ముల్లోకింబులఁ గీతిఁగన్న
యీవృక్షరాజమగు తులసిని దళ మిపుడుకొంపోద మెన్న.

సత్య:—కం. కలహాశనుఁ డొనరించిన

యలజడిచే వెతలనొంది ♦ యలసిన నాతోఁ

దులసింగొని పోవుదమని

పలికెద వక్కట ! యిదేటి ♦ పరిహాస బో.

మంజరి.

అనవినిరక్తిణి సత్యతోడనిట్లనియెనమ్మ నీతోడ

చనునే నావంటిదానికిని స్వేచ్ఛగఁ బరిహాసంబొడ

తులసియనఁగ నీమనమున నేమని తలఁచితిమి తెలియలేక

తెలిపెదవినుమావల నీయిష్టము తెఱఁగునజేయుదుగాక.

సీ. ఏదేనికోట నొ ♦ కించుక యలికినఁ

భాప మహాటవుల్ ♦ భస్మములగు

నేమాత కొక్క చెం ♦ బెడు జలమిడువార

లిహాపర సుఖముల ♦ నెనయుచుంద

రేతల్లి నెపుడుఁ బూ ♦ జించెడు వారింటఁ

గాఁపురఁబుండును ♦ కిలిమి చెలువ

యేధాత్రీ దళ మొకఁ ♦ డేని మౌళిందాల్పఁ

బ్రీకృత్యంతయు భక్తి ♦ వశితఁగాఁచు

తే. గీ. నట్టి తులసిమాహాత్యు మ ♦ నన్యచుగుట

శ్రీమహాలక్ష్మికిం దుల ♦ సికిని డెద

మింతయునులేమ కావువ ♦ నీ తులసియె

తగును చెల్లెల శ్రీరమా ♦ ధవునిఁ దూఁప.

శ్రీరాగము-త్రిశ్రీజాతిలఘు.

తులసి క్షీరాబ్ధిజన్మ | వడసి మాధవని ప్రేమ సేససి | యతిలోక
మహిమ వెలసి | భక్తులను ప్రేమ నొలసి | పరివాలింతువు మది
దెలసి || తులసి ||

శ్రీలలనా స్వరూప నీ | మూలము ముమ్మాత్తులన్ | గి
సాలనుభలక్షణముల వి | శాలమధ్య మాదిత్తుల
వాలాయముదాల్చి దురితి | జాలము దోలెనునట శ్రీ ||

తే. గీ. అనుచు దులసిమహాదేవి ♦ సమిత భక్తి

బాధింప మోక్షు మామ్మాగు ♦ ఎలగొనినుడి

బీతి తల్లికొత్త ముక్తయ ♦ బిసమహాక్షి

యొక దళంబును శిరమున ♦ నుదుకొనియె.

మంజరి.

పదపడినురియొక దోమున గనఁపు బ్రరంబునంబుచి
పదపాదమని సత్యభామతోడం బయలుచే యుపదెంచి
సరసిమహాచల పాదకుశలయగయుగళమునట నెఱిగి
జరిగినవృత్తాంతము సరిలంబును సుకమునచే తానెఱిగి
తనప్రాణశ్వరుచేత ననుజ్ఞంగొని తులదూపం గోరి
మొససినరుక్మిణి వారిండుచు నిట్లనియె వేల్పుజడదారి.

మ. ఇపుడీరుక్మిణి యేపదార్థము ననే ♦ నీకృష్ణనిరూప భ
క్తవరాధీనత నింక నేడుమొద లీ ♦ సందామె స్వాగీనుడౌ
నపుడీవేచునుకొన్న నేనుఫలమో ♦ యక్షాక్షి నీస్వాంతమం
దిపుడే యోచనజేసి చేయదిగు నే ♦ దెల్లయిన సాత్త్వికత.

అరాణరాగం - రూపక తారము

ఇంకను సీమాయకునే | జంతుదునా పోరుదిండి॥ యిం॥
 శంకలెండ్ల దొలగిరక్మిణి | పంకజాక్షు మహిమలెల్పె॥ నిం॥
 పరమభక్తురాలు హరికి | పట్టపుదేవి యటుకాన
 మురపారుడాయమ యింటనె | మొనసియుండుబో
 పరమకృపాగి నాకొక | పరిదర్శన మొసగుచున్న
 నరుదుగా బ్రహ్మానంద | భరితురాల నగుచుండెద॥ నిం॥
 మిత్ర॥ తెలిసికొంటి నామాధ్యము | దొలగిపఱువాని యీకథ
 నలవరి చెదీనికిని | జరుపూర్వ చనుడెకాణ॥ యిం॥

తే. గీ. అనిసఁజేత్తి కృపాదూర ♦ మగుమవశిత
 భర్తృకత్వాభి మాననా ♦ భావమగుచు
 ప్రేమదైవత విశ్వాస ♦ భిన్నమగుచు
 వెలయు సత్యయుపన్యాస ♦ విధమునుగిని
 శౌరి రుక్మిణి కాజ్ఞ నె ♦ సంగెఁబావ.

ప॥ అప్పుడు రుక్మిణిదేనియు,

ఆ. ఓ. ఏను ప్రాణనాథు ♦ నెపుడు మనగబుక
 దైవమనుచుఁ గొల్చు ♦ దాననే
 దృఢమనస్కునగు ప ♦ త్రివతనేని యీ
 తులసిదళము కృష్ణుఁ ♦ దూఁచుఁగాత.

ప॥ అనిపలికి తులసిదళంబును త్రొసునందుంచి.

బీలహారిరాగం - త్రిశ్రీరూపకము.

తూఁచెఁబో శ్రీకృష్ణుఁ | దులసితో నైడర్భి॥ తూ॥
 మేచకశరీరునఘ | మోచనున్ ద్రొసునన్॥ చూ॥

తులయందు పోవుటై | నిలచినదామా
వలచెరవేయించి | జలములు ఒల్లినై
మిత్ర॥ జలజాత నయనకద | మూలమొక్కి యాతనిచే
సెలవొంది మదిన్భ ! క్రిమిమారి జుట్టిలనూరి॥ మా॥
తే. గీ. అండపిడ బ్రహ్మాండంబు ♦ అడగియుండు
నేజగన్నాగు చిఱుబొజ్జ ♦ నోజ నతనిఁ
దేనికియొసర్చి తాగును ♦ నితీదహించె
నార ! తుంసి మహాత్వమే ♦ మనఁగవచ్చు.

మంజరి.

హానియూ పఁగొనవస్తున్న నమ్మనకదా కోరినావు
సురమనీంద్ర యీ తుండలమును బరిగ్రహింపునునీవు
అని రక్తిణియిచ్చిన తులసిదళము నొదలభక్తిధరించి
వనజోదరు నుతీయించె నారిమణి పరిమానందముగాంచి

• వ॥ అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు సత్యభామకిట్లనియె

• నీ. ఇంతిరో ! నిన్నునే ♦ నింతగానిలఁజేసి

నావలచు నీమది ♦ నవలచలదు

నీకునాయెడఁగల ♦ నిస్తులపేమంబు

నేనెఱు గుమఁగాని ♦ దానికంటె

సర్వోత్తమంబగు ♦ సద్భక్తి గలిగింప

నిది యొనర్చినవాడ ♦ నేన సూర్య

యట్టి భక్తాగ్రణి ♦ యగుటచేతనకాదె

వైదర్భి యింతటి ♦ వాసికెక్కె

తే. గీ. అఖిలలోకాని నావళి ♦ వాగుచు వెలయ

నేను భక్తవశుండనై ♦ యేగుచుందు

శ్రీకృష్ణ తులాభారము హరికథ.

నట్టి భక్తిప్రభావ ము ♦ తృధికమగుట

నహమిక ద్యజించి యితి భక్తు ♦ రాలవగుము.

తే. గీ. అని ప్రభాధంబు నొనరింప ♦ నపుడే భక్తి

యోగమను సంగముగ నార ♦ దోషదిష్ట

మార్గముననొంది సత్యభా ♦ మావధూటి

ధన్యయయి హరినిట్లు కీ ♦ తనమొనర్చె.

—♦ మంగళము. ♦—

జయమంగళంబు శ్రేణి | శుభమంగళం మురారీ

రా మా మనోవిహారి | నిగ మాంతర సంచారి

వ్రజగజగమనాకమనా | ద్విజకులేశ గమనా

నిజభక్త దురితదమనా | రజనీచరవరశమనా

నాగరాజ హృదయాంతర | నఖిన పీఠనిలయా | శ్రీ

రాఘవాంబాసుశయార్పిత | లలితకుసుమనిచయా॥

శ్రీ

శుభంభవతు-దిగ్విజయమస్తు-అఖండ మహాలక్ష్మీప్రసాద శిద్ధిరస్తు.

రాజ్యాభివృద్ధిరస్తు-మహామహిమండలాధిపత్య ప్రాప్తిరస్తు.

హరిః ఓం తత్సత్.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA120B121
పుస్తకం పేరు	శ్రీకృష్ణకులభారము
తారీఖు	28/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	53
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
భాగ పేజీలు	
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినవది	narma
పేజీలు విడదీసినవది	narma
స్కాన్ చేసినవది	Abu
పరీక్ష చేసినవది	HASIN
పేజీలు పరిచూసినవది	
లైండింగు చేసినవది	
ప్యాకింగు చేసినవది	no
పరిస్థితి	good